

Het kompas van Lago Maggiore

15 manieren om je onder te dompelen in de regio

Geiser uit de roman *De mens treedt op in het holoceen* door Valmaggia wandelen. Of je volgt een steile route omhoog naar het pittoreske **Alpe Salei** (🏔 kaart 2, C 5, dat ook met de kabelbaan vanaf Vergeletto te bereiken is).

In de centrale plaats **Loco** (14 km van Locarno) vind je een streekmuseum met allerlei gebruiksvoorwerpen die kenmerkend zijn voor het vlechtwerk in het dal (Museo Onsernonese, tel. 091 797 10 70, apr.-juni wo.-do., za., zo. 14-17, juli-okt. wo.-zo. 14-17 uur, toegang CHF5).

De molens in de Valle Onsernone stonden 70 jaar stil, totdat Ilario Garbani deze restaureerde en weer begon met de productie van *farina bona* (lekker meel), geroosterd maïsmeel dat onder andere in ijs wordt verwerkt. Bezichtiging: apr.-okt do. 14-17, za.-zo. 10-12 en 14-17 uur. Maïsmeel kun je kopen in het museum.

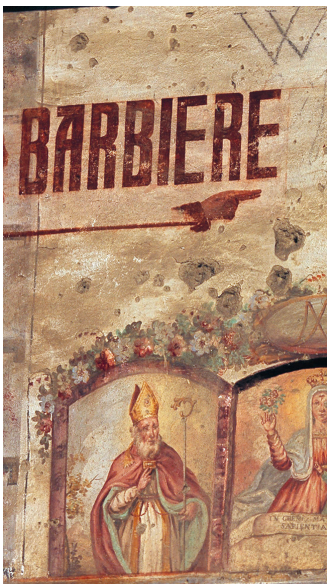
🏠 Hier kom je tot rust Cas in Scima

Net voor Barione leidt een trap langs een kerkje omhoog naar een mooi gerestaureerd pand uit de 17e eeuw (10-15 min. lopen). Brigitta en Markus bieden hier twee grote, mooie gastenkamers met gemeenschappelijke badkamer en geven bovendien allerlei tips. Barione in Mosogno, tel. 079 737 26 15, palazzobarione.ch, €, min. 2 nachten

🏠 Energie opdoen B&B da Toldo

In dit oude, liefdevol gerestaureerde huis van Tessin biedt men drie gastenkamers met gemeenschappelijke badkamer, woonkamer, keuken en wintertuin. Bij het ontbijt krijg je zelf gebakken brood en als je het tijdig van tevoren vraagt, bereidt Assunta Toldo ook een avondmaaltijd. In het plaatsje vind je nog twee goede restaurants, namelijk **Ristorante della Posta** en **Osteria Bar Amici**.

Russo, tel. 091 780 60 56, mob. 078 893 57 65, datoldo.ch, €, min. 2 nachten

Goed voor lichaam en geest

🏠 Fraai toevluchtsoord Wild Valley Hostel Villa Edera

Villa uit de 19e eeuw met eenpersoons-, tweepersoons- en groeps kamers, een tuin en een gezellige sfeer.

Via Cantonale 14, Auresio tel. 091 797 10 00, wildvalley.ch/vila-eder, €

📍 Info

Informatiepunt in Auresio, tel. 091 797 10 00, onsernone.ch, ascona-locarno.com.

Met een aan het begin van de Vallemaggia, aan de overkant van de rivier voorbij Albergo Centovalli en de Grotto America, vind je een paar honderd meter verder een mooie locatie met diep water, waar je heerlijk kunt zwemmen.

Vallemaggia Magic Blues is een populair jaarlijks openluchtfestival op de mooiste dorpspleinen en in de *grotti* van de vallei, magicblues.ch.

Vallemaggia

🏔 kaart 2, C-E 3-5

Voorbij de kloof van Ponte Brolla begint de Vallemaggia, het grootste van de dalen in de omgeving van Locarno. In dit weidse, zonnige en vlakke dal kun je uitgebreid wandelen, fietsen, op veel plaatsen heerlijk zwemmen in de Maggia, en op culturele ontdekkingsreis gaan.

Een wandelparadijs

Neem in **Maggia** (🏔 kaart 2, E 5) beslist een kijkje in de kleine kerk Santa Maria delle Grazie met interessante fresco's uit de 16e eeuw. Vanaf **Cevio** (🏔 kaart 2, D 4) splitst het hoofddal zich op in vijf verschillende zijdalen. Vanaf hier gaat het door Val Rovana naar het Walsersdorp Bosco Gurin of verder in de richting van Val Lavizzara. Werp voordat je voor een van deze kiest, even een blik op de herenhuizen uit de 16e en de 17e eeuw. Erg mooi is de gevel van het gerechtsgebouw waarop de landvoogden hun familiewapens vereeuwigden. Verder is het zeer aansprekende Museo di Valmaggia een bezoekje waard (tel. 091 754 13 40, museovalmaggia.ch, apr.-okt. di.-zo. 13.30-17 uur CHF8).

Woest, steil en stenig Val Bavona

In het lieflijke **Cavergno** (🏔 kaart 2, D 3) splitst zich de nog ongerepte Val Bavona met veel water en stenen af (bavona.ch). Hier zijn de vele *splüi* te

STENEN PADEN

Sentieri di Pietra

Zo luidt de benaming voor 28 mooie wandelroutes die bijzondere aspecten van het landschap en de cultuur van de Valmaggia onder de aandacht brengen. Brochures zijn verkrijgbaar bij Vallemaggia Turismo, net als de Engelstalige gids *Magic secrets* (vallemaggia-secrets.ch).

zien, verblijfplaatsen voor mensen en dieren die in en onder de rotsen zijn aangelegd.

Vlak bij de ruisende waterval in **Foroglio** (🏔 kaart 2, C 3) kun je goed eten in restaurant La Froda, dat sinds de jaren 30 vooral bekend is door een film van Leni Riefenstahl (tel. 091 754 11 81, lafroda.ch, apr.-begin nov. dag.). Aan het einde van het dal leidt in **San Carlo** (🏔 kaart 2, C 2) een kabelbaan tot een hoogte van 2000 m naar **Robie** (robie.ch, half juni-begin okt.). Je kunt eventueel in ongeveer 4 uur over een van de Sentieri di Pietra, de 'route van de seizoenstrek', terug naar Carvegno of Bignasco wandelen.

Marmer en graniet

Val Lavizzara

Voorbij **Bignasco** (🏔 kaart 2, D 3) begint de Val Lavizzara. Bij **Peccia** (🏔 kaart 2, D 2), het enige plaatsje in

De schrijver Plinio Martini was een leraar uit Cavergno. Zijn roman *Nicht Anfang und nicht Ende* gaat over een jongen uit de Val Bavona die in 1927 vanwege de armoede naar Californië emigreert (alleen in het Duits, Limmat, Zürich 2016).

Als een balkon boven het meer

Porto Ronco en Ronco F 2

Vanaf de Monte Verità in Ascona is Ronco te voet over de *sentiero alto* te bereiken in ongeveer 1,5 uur. Over de Via Barcone kun je ook nog verder wandelen naar Brissago (1,5 uur) en met de boot via de fraaie Brissago-eilanden (► blz. 42) terug naar Ascona varen.

Het uitzicht op het meer en de oude dorpskern zijn zo betoverend mooi dat veel buitenlanders hier hun woning of een luxueus vakantiehuis hebben laten bouwen. Naast de kleine kerk staat het geboortehuis van de kunstenaar Antonio Ciseri (19e eeuw). Hij schilderde vooral in Florence, maar zijn werk is ook in kerken van Tessin te bewonderen.

Op de serene begraafplaats van Ronco, in de richting van Arcegnò, kun je het graf vinden van Erich Maria Remarque, de Duits-Amerikaanse schrijver van de beroemde anti-oorlogroman *Van het westelijk front geen nieuws* (1929).

Brissago F 2

Helaas loopt de drukke hoofdweg dwars door het van veraf nogal gemoderniseerd uitzijnde Brissago. Het plaatsje heeft echter een interessant verleden, zoals te zien is aan de twee renaissancekerken aan het meer, statige herenhuizen en oude natuurstenen huizen op de helling.

Ongewone geschiedenis

Eeuwenlang nam dit grensdorp (2000 inwoners) een speciale positie in het machtsspel tussen diverse heersers in. Vanaf de middeleeuwen tot 1798 behield dit gebied zijn speciale rechten als onafhankelijke republiek. Tot de weg langs het meer werd aangelegd, was de plaats eigenlijk alleen met de boot te bereiken. Het laagste deel van de drie heuvelruggen (*coste*) is flink bebouwd, omdat veel buitenlanders werden aangetrokken door de beschutte ligging – de Monte Gridone houdt de koude wind tegen. Maar als je iets verder omhoog loopt, bijvoorbeeld

over de traptreden van de Sacro Monte, beland je al gauw in een mooi landschap met tal van wandelroutes, zoals die naar het Bosco Sacro, ofwel 'Heilig Bos', waar in juni een gele bloemenpracht te bewonderen valt. Brissago werd beroemd door de eilanden (► blz. 42), en door de handgemaakte Brissagosigaren die al sinds 1847 in de direct aan het meer gelegen Fabbrica Tabacchi werden gedraaid.

Schitterende panorama's

Het pad op de **Monte Gridone** (2185 m) biedt een mooie, uitdagende wandeling. Overnachten kun je in de **Rifugio Capanna Al Legn** (tel. 0798 23 98 07, legn.ch).

Van vis genieten en rondkijken

Aan de brede promenade, die in de jaren 60 als compensatie voor de grote weg is aangelegd, vind je twee goede visrestaurants, **Osteria Boato** (osteriaboato.ch, tel. 091 780 99 22, mrt.-okt. dag. 9-15, 17-24 uur) en restaurant **Kalea** (restaurant-kalea.ch, dag. 091 793 13 28, dag. 9-20 uur) waar je tevens een weids uitzicht over het meer hebt.

Geweldig uitzicht Osteria Borei

In deze osteria hoog boven Brissago heb je een mooi uitzicht over het meer.

De Italiaanse componist Ruggero Leoncavallo heeft een paar jaar in Brissago gewoond en ligt hier ook begraven. Foto's, partituren en de reconstructie van zijn werkkamer zijn te bewonderen in het Palazzo Branca-Baccalà (tel. 091 793 02 42, leoncavallo.ch, half mrt.-okt., wo.-za. 10-12, 16-18 uur, volwassenen CHF5, korting CHF3).

Borei is vooral bekend om een aantal verfijnde risotti en streekgerechten. Via Ghiridone 77, tel. 091 793 01 95, osteria borei.ch, in de winter gesl., reserveren aanbevelen

Info

Ascona-Locarno Turismo: Via Leoncavallo 25, tel. 08 48 09 10 91, ascona-locarno.com, ma.-vr. 9-12, 14 tot 18, za. 9-12, nov.-mrt. di.-vr. 13.30-17 uur.

Gambarogno G 2

De smalle, oostelijk gelegen en bijna 10 km lange oeverstrook Gambarogno draagt dezelfde naam als de berg die zich uitstrekt tot de Italiaanse grens. In deze omgeving is het vrij rustig, met kleine hotels, familiepensions en appartementen. Net als elders in Tessin kun je er fijn zwemmen en wandelen. Een voordeel van de ligging tegenover de westkust is dat de zon 's avonds langer schijnt.

Afgelegen

De historische hoofdplaats **Vira** (600 inwoners) werd al in de tijd van de Etrusken bewoond en was vroeger een haven met tolrecht. Langs de oever liggen tal van plaatsjes met mooie zwemlocaties. De wijngaarden erachter strekken zich over de heuvelhellingen uit naar hoger gelegen dorpen en bossen.

Er lokken mooie, goed gemarkeerde wandelroutes op de berg en in het beschermde natuurgebied **Bolle di Magadino** aan het einde van de brede vlakte van de Ticinodelta, waar veel kleine poeltjes te vinden zijn. Dit is een van de weinige nog deels intact gebleven ecosystemen in de omgeving, waar talrijke planten- en vogelsoorten een ideale leefomgeving hebben gevonden. Je kunt hier op eigen initiatief de educatieve paden volgen of deelnemen aan een rondleiding met gids (na aanmelding vooraf, tel.

Vanuit Ronco kijk je uit op de groene juweeltjes in het meer, de prachtige Brissago-eilanden

De Lombardische oever

De in het noorden wat ruige, minder bekende oostoever heeft zijn eigen pluspunten: minder toerisme, zon in de avond, wanneer de westoever al in de schaduw ligt, en een geweldig uitzicht op de hoge bergen van Zwitserland en Piemonte, en vooral de Monte Rosa. Met de Sacro Monte Castiglione Olona en de bezittingen van de Fondo Ambiente

Italiano (FAI) in Varese, Casalzuigno en Torba heeft de provincie Varese bovendien het een en ander aan cultuur te bieden.